

Skeggs (1997) Att bli respektabel!

Esse vald, J. & Larsson, L. (red.) Kvinnopolitik
2017 nyckeltexter

Att bli respektabel

Enkel. Skrivet!

BEVERLY SKEGGS (1997)

Det är genom femininitetsprocessen kvinnorna könsbestäms och blir särskilda sorters kvinnor. Processen att bli feminin äger, enligt Smith (1988), rum i de utrymmen en textnäsligt förmedlad diskurs lämnar, i *dialektiken* mellan det aktiva skapande subjektet och organiseringen av hennes verksamhet i och genom texter som producerats i en större global marknadsintresse. Förmågan att ge sig in i denna dialektik är en fråga om sociala positioner och tillgång till texter. Att vara, bli, öva och utföra femininitet är helt olika saker för kvinnor i skilda klasser, raser, åldrar och nationer.

[--]

Klassmärkta femininiteter

Poovey (1984) kartlägger hur femininiteten på stuttonhundratalet växte fram som ideal genom texter. Den femininitet som producerades var besläktad med överklassens habitus, en habitus av enkelhet, återhållsamhet, lugn och ljuv utsmyckning. Den producerades som ett tecken på skillnaden från andra kvinnor. Böcker och tidskrifter om hur man uppför sig inneslöt denna habitus i begreppet "dam" och likställde beteende med utseende. Detta damideal fortsatte att reproduceras ända in på artonhundratalet, då både textuella och visuella teknologier kraftfullt markerade att könsbestämda föreställningar om sexuell korrekthet höll på att utvecklas (Nead, 1988; Pollock, 1989; Lury, 1993). Då det genom texter förmedlade feminina ideal utvecklades kom det visuella att utgöra grunden när grupper av kvinnor tilldelades olika värde och utseendet blev ett etablerat tecken för värde. Den

BEVERLY SKEGGS (1997)

Vita medelklassfemininiten definierades som ideal (se kapitel 3), men också som den mest passiva och osjälvständiga av alla femininiteter. Den kodades alltid som respektabel.

Mot slutet av artonhundratalet hade femininitet blivit ett etablerat (medel)klassstecken, ett tecken för ett speciellt sätt att vara kvinna. Det var, enligt Walkerdine (1989), en manlig fantasi projektion. Femininitet betraktades som en *egendom* medelklasskvinnor kunde ha om de, genom sitt utseende och uppförande, lyckades *bevisa* att de var respektabla. Efftersom femininitet utvecklades som ett klassstecken blev det genomsyrat av makt i olika mängd, något som Ware (1992) har visat. Vita medelklasskvinnor kunde använda sin närhet till tecknet femininitet för att konstruera distinktioner mellan sig själva och andra. Investeringar i femininitetsideal gav dem tillgång till en begränsad status och moralisk överlägsenhet. Det var deras önskan att få ett värde som fick dem att värdera andra. Genom att inta de positioner som tilldelats dem, och i sitt yttre förevisa dem, kunde de döma dem som saknade femininitet, och därmed respektabilitet. Detta gav upphov till stridigheter om respektabelt utseende och uppförande. Hall (1979) visar hur medel- och överklasskvinnor i den kristna missionens namn besökte de fattigas hem för att försöka frälsa dem från sig själva, det vill säga från sig själva i egenskap av tecken för farliga, omstörtande sexuella kvinnor.

Arbetarklasskvinnor kodades som i sig friska, härdade och robusta (och paradoxalt nog samtidigt en källa till smitta och sjukdom), tvärt emot medelklasskvinnornas fysiska skörhet. Arbetarklasskvinnorna ägnade sig dessutom åt sådana arbeten som förhindrade att femininitet någonsin skulle bli möjlig. För arbetarklasskvinnor var femininiteten aldrig något givet (som sexualiteten var); de blev aldrig automatiskt positionsbestämda av den på samma sätt som Vita medel- och överklasskvinnor. Femininitet betecknade dem aldrig med någon precision. Arbetarklasskvinnor – både Svarta och Vita – kodades som de sexuella och avvikande andra, mot vilka femininiteten definierades (Gilman, 1992). Ware (1992) visar hur de kategorier som hörde till Vit medelklasskvinnlighet konstruerades gentemot dem som hörde till potentiellt farliga Svarta kvinnor. Och Davis (1995) visar hur afro-amerikanska kvinnor, som ett resultat av dessa olika beteckningar, genom historien har stöpt modeller för kvinnlighet som hela tiden dramatiskt utmanar de rådande föreställningarna om femininitet.

Det avstånd som markerades mellan det sexuella och det feminina markerades på arbetarklasskvinnors kroppar.

Denna representationsdynamik är inte "kvinnå" betraktad som tecken utan femininitet som (dis)simulering, en mask av icke-identitet, en kroppslig underkastelse under "idéer om henne själv". (Lury, 1993:204)

Det är svårare för en arbetarklasskvinnna att kroppsligen underkasta sig idéer om sig själv, för hon själv och hennes kropp tillhör en annan klass, ingår i en annan kulturell och materiell ekonomi. När de provar en femininitet känner de därför ofta att den har fel storlek. Den har utformats för någon med en annorlunda kroppsform. Det här är inte bara en lek med metaforer: Vita arbetarklasskroppar är i allmänhet mindre, sjukare och har kortare livslängd (*The Black Report*, 1982; Bourke, 1994). Dessutom framställs den Vita kvinnliga arbetarklasskroppen ofta som bortom all kontroll, omåttlig, som i *Rosanne*. Rowe (1995) hävdar att arbetarklasskvinnor ofta har förknippats med lägre oregleriga kroppsfunktioner, de som har att göra med utdrivning och läckage (och reproduktion) och har fått beteckna vulgaritet och bristande disciplin. Och, som Bourdieu (1986) visar, anses arbetarkvinnor långt ifrån ha någon "smak". Rowe hänvisar till Alan Kings framställning av arbetarklasskvinnor som:

Kvinnokönets hopplösa underklass. Polyesterklassen, de överviktiga på banan för de långsamna. Snabbmatserveritiser, fabriksarbetare, hemmafruar – de som tillhör de rosa kragarnas osynliga armé. De föraktade, de ratade, de underbetalda. (Rowe, 1995:57)

Femininitet kräver att man kan uppvisa klassdispositioner, beteendeformer, olika kapitalformer, som inte ingår i deras kulturella bagage: det är osannolikt att de skulle visa "gudomlig fattning", en femininitet med beständsdelar som att vara tyst, statisk, osynlig och samlad (Cixous, 1996). Arbetarklasskvinnors förhållande till femininiteten har alltid uppstått genom att vulgariteten tillgripits. Det är i en önskan att slippa positionsbestämmas av det vulgära, patologiska, smaklösa och sexuella, för att bevisa sin respektabilitet, som kvinnorna i min undersökning investerar i femininiteten. Trots att de ges en position på visst avstånd till femininiteten, investerar de i tillgängliga former av femininitet som låter dem fjärma sig från det sexuella;

dessa investeringar kan öppna vägar till respektabiliteten, men inte utan att förorsaka kostnader och dra in kvinnorna i byrescirklar. För att kunna framföra femininitet måste de både se feminina ut och *vara* det.

Uppdelningen mellan det sexuella och det feminina kodades som mest omsorgsfullt på en betendenivå där utseendet blev det som betecknade uppförande; att se ut *att vara*. Utseende och uppförande blev markörer för respektabilitet, fast dessa måste kodas på rätt sätt: alltför stor koncentration på utseendet uppfattades som ett tecken på kvinnlig avvikelse, som Lury (1993) påpekar: Ingen fin flicka har råd att se ut som en dålig flicka.

[- - -]

Sammanfattning

Begreppet femininitet lyckas endast delvis fånga de erfarenheter med vilkas hjälp kvinnorna i studien intog kategorin "kvinnå". Den är alltid överlagrad med andra kategorier som klass och ras. Historiskt sett beror detta på att arbetarklasskvinnor (Svarla och Vita) har tilldelats en position motsatt femininitet och med sexualitet. De var just det som femininitet inte var. För att göra anspråk på respektabilitet anses det emellertid nödvändigt att fränsäga sig det sexuella och konstruera, visa upp och framföra ett feminint utseende och beteende. Kvinnorna tilldelas en position på avstånd från femininiteten men gör anspråk på närhet till den. Denna ambivalenta position präglade deras responser. Kvinnorna gjorde feminina framföranden som passade de situationer de befann sig i. De kunde gestaltas på en rad olika fält, med olika värde och potential, ofta uppkommen genom institutionalisering (den könsuppdelade arbetskraften, rättssystemet, utbildningssystemet). De var inte masknader som användes för att skapa avstånd (detta var redan garanterat) utan taktiska formeringar av femininitet som skyddade deras investeringar och vann kulturellt godkännande och giltighet. Deras försök att "passera" som feminina riskerade ständigt att av andra läsas som om de representerade en autentisk femininitet. Att underlåta att göra dessa framföranden skulle allvarligt ha hotat deras satsningar på respektabilitet. De var medvetna om att de, om inget annat angavs, positionsbestämdes som sexuella, vulgära, farliga, patologiska och utan värde, vilket innebar att de ständigt kände sig tvungna att bevisa att de var annorlunda.

Tidigare likställdes utseende med beteende: såg man ut på något visst sätt var man sådan. Detta motsatte sig kvinnorna och avfärdade en "gudomlig fättning" för att i stället "ha kul". De visste hur man konstruerade feminina framföranden och kunde gestalta dem men det hade inte mycket att göra med att *vara* feminin. Vanligtvis "utförde" de femininitet när de ansåg det vara nödvändigt. De ansåg inte att andra hade makt att bedöma deras utseende, annat än ifråga om respektabilitet, så stil och mode (men i sista hand kodade genom respektabilitet) var rum där de kunde ha kul, glädja sig, få bekräftelse, men också rum där distinktioner gjordes: De upplevde dock att de av ekonomiska skäl måste framstå som feminina. De investerade i femininitet eftersom de hade tillgång till så få andra sätt att samla på sig kulturella och ekonomiska resurser. Följderna av att inte investera i femininitet gav upphov till en rad reaktioner, från desperation till ensamhet, av vilka det blott var några få som upplevdes som positiva. Femininiteten gav dem en kulturell resurs med vars hjälp de kunde försöka sätta en undre gräns för sina omständigheter. För att inte äventyra sina investeringar fick de ibland stå i maskopi vid produktionen av den. Vilka investeringar som kunde göras avgjordes av ålder och plats, och detta förmedlades via text. De såg femininiteten som en strukturell olägenhet som det var svårt att slippa undan. Femininiteten får inte uppfattas som enbart ett fysiskt utseende. Den är ett institutionaliserat tecken som också fungerar som ett slags kulturellt kapital. McCall (1992) frågar om kvinnligt könsbestämda former av kulturellt kapital någonsin kan fungera som väinstgivande kapital. Sällan, skulle jag vilja påstå; det är troligare att de hindrar förluster. Det var dessa investerings- och erfarenhetsprocesser som fungerade avskräckande när det gällde att ta till sig feminismen (se kapitel 8).

Deras räder in i femininiteten var enormt motsägelsefulla. Femininiteten gav dem utrymme för hedonism, autonomi, kamratskap, nöje och lust samtidigt som den var reglerande och skapade otrygghet. Kvinnorna simulerade och dissimulerade men uppfattade inte sig själva som feminina. Mest väl till mods kände de sig med glamourören, eftersom de där kunde hålla samman femininitet och sexualitet i respektabla gestalningar och skapa sig ett värde på den lokala marknaden. Den gav dem också utrymme att laborera med attityd. Detta innebar att glamourören kunde ha verkan på subjektplanet, medan andra former av femininitet uppfattades som en egenskap hos andra. Glamourframföranden kunde dock komprometteras av begäret att betraktas och legitimeras som åtråvärd.

Detta tyder på att femininitet kan vara en obeboelig kategori, som Vita arbetarklasskvinnor reproducerar mer av nödvändighet än av fri vilja genom sitt sätt att ta till olika slags femininitet. De känner inte igen sig i det feminina. Det kan emellertid finnas vissa aspekter av femininiteten som de har lärt sig att framföra och ibland kan känna lust i. Det centrala problemet med reproduktionen av femininitet var att det fanns så få kulturellt giltiga och ekonomiskt möjliga alternativ som var genomförbara på det lokala planet.

Översättning: Annika Persson